

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2-6 A 11
00580 Helsinki

LAUSUNTO

vapaa-ajankalastaja@vapaa-ajankalastaja.fi

2.8.2016

Maa- ja metsätalousministeriö
PL30
00023 VALTIONEUVOSTO

kirjaamo@mmm.fi

VIITE Tenojoen kalastussopimus. Lausuntopyyntöne 30.6.2016 MMM023:00/2011.

ASIA Suomen ja Norjan välisen kalastuksesta Tenojoen vesistössä tehdyn sopimuksen allekirjoittaminen

Lausunto Tenojoen kalastussopimuksesta ja siihen liittyvästä kalastussäännöstä

Suomi ja Norja ovat neuvotelleet Tenojoen kalastussopimuksen ja siihen liittyvän kalastussäännön uudesta sisällöstä, jonka on tarkoitus astua voimaan vuoden 2017 kalastuskaudella. Tavoitteena on lohien kalastuskuolevuuden pienentäminen 30 %, jonka seurauksena useimpien lohikantojen oletetaan elpyvän kestäväälle tasolle runsaan kymmenen vuoden aikana. Kyseessä on valtioiden välinen sopimus, jonka säädökset ylittävät kansalliset kalastussäädökset, niiltä osin mitä sopimuksessa on säädetty. Maa- ja metsätalousministeriö pyytää lausuntoa sopimuksen allekirjoittamisesta, sen vaikutuksesta lausunnonantajan toimialaan ja eduskunnan suostumuksen tarpeellisuudesta. Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) esittää lausuntonaan seuraavaa.

Tenojoen ja sen sivujokien heikentyneiden lohikantojen tukemiseksi lohienkalastuksen nykyistä tiukempi säätely on tarpeellista. Useat tutkimukset osoittavat lohikantojen heikentyneen. SVK painottaa kalastuksen säätelytoimien olevan tärkeitä merellä, Tenovuonossa ja jokialueella. Kalastuksen säätelyn ja rajoitusten tulee koskea kaikkia kalastajaryhmiä ja kaikkia pyyntimuotoja.

Tutkimusten mukaan Tenojoessa ja sen sivujoissa on useita eri lohikantoja, jotka ovat geneettisesti toisistaan poikkeavia. Eri lohikannat poikkeavat toisistaan kutualueiden valinnan lisäksi myös nousuajankohdiltaan. Lohen kalastuksen säätelyssä tulee huomioida monimuotoisten eri aikain kesällä jokeen nousevien kantojen elinvoimaisuus.

Nykyisen kalastussäännön soveltamisessa havaitut ongelmat.

- 1) Lohikantojen tila Tenojoen valuma-alueella sekä pääuomassa että sivuvesissä on merkittävästi heikentynyt nykyisen kalastussäännön voimassaolon aikana.
- 2) Lohenkalastuksen tehoa ei voida nykyisen kalastussäännön mukaan säädellä paikkakuntalaisten osalta vastaamaan lohikannoissa tapahtuvia muutoksia. Kalastusta pitää voida rajoittaa joustavasti kaikkien kalastajaryhmien, pyyntimuotojen ja -välineiden osalta tutkimustietoon perustuvan tarveharkinnan mukaisesti.
- 3) Tenojoen pääuomassa kalastusoikeutta ei jaeta nykyisin manttaalien määrän perusteella.

- 4) Ulkopaikkakuntalaisten ja paikkakuntalaisten luvallisen lohenkalastuskauden kesto tulisi tasavertaisuusperiaatteen mukaan yhdenmukaistaa.
- 5) Nykyinen kalastussääntö ei mahdollista saaliskiintiöiden asettamista. Kiintiösääntely on nykyisin Norjassa, Suomessa ja useimmissa muissakin maissa lohikantojen hoidon tärkeimpiä keinoja. Saaliskiintiöitä tulisi voida tarpeen mukaan asettaa kaikille kalastajaryhmille ja kalastusmuodoille, sekä muuttaa kiintiöitä vuosittain.
- 6) Vapakalastuksen viikko- ja päivärauhoitusten tulisi olla yhtenäisiä koko Tenojoen alueella koskien myös Norjan puolta joen alaosalla.
- 7) Yksityiset lohenkalastusoikeudet verkoilla ja kulkuverkolla ovat monistuneet tilojen jakamisen, myynnin tai omistajanvaihdoksien myötä.
- 8) Muiden kalalajien kuin lohen kalastus voitaisiin sallia rannalta tapahtuvana vapakalastuksena nykyistä pidemmällä ajalla. Erityisesti harjuksen kalastusta voitaisiin lisätä nykyisestään.

Lausunnolla olevan uudistetun kalastussopimuksen ja –säännön vaikutuksia

Uudistettu kalastussopimus ja –sääntö mahdollistaisivat monipuolisesti Tenojoen vesistöalueen heikentyneiden lohikantojen kalastuksen sääntelyn. Uudistuksissa on huomioitu mahdollisuus reagoida lohikantojen tilan muutoksiin nopeammin kuin vanhassa sopimuksessa. Uuden kalastussäännön sisältö tarkistetaan määräajoin. Kalastussääntöön kirjatun lisäksi on varattu hallitukselle tai niiden määräämille viranomaisille valta säätää tiukennuksia kalastussääntöön, esimerkiksi saaliskiintiöitä, lohikantojen tilan niin vaatiessa. Uudessa säännössä lohenkalastusta rajoitetaan nykyisestään kaikkien kalastajaryhmien ja pyydysten osalta, joka on merkittävä parannus vanhaan sääntöön verrattuna, jossa vain ulkopaikkakuntalaisten vapakalastusta säädeltiin vuosittain sovitulla tavalla. Kokonaisuutena uusi Tenojoen kalastussopimus ja –sääntö ovat lohikantojen elinvoimaisuuden ylläpitämisen kannalta huomattava parannus nykytilaan.

Uudistetun kalastussäännön sisältö ei kaikilta osin vastaa SVK:n näkemyksiä Tenojoen kalastuksen järkevästä ohjaamisesta. Erityisesti seuraavat muutokset tai puutteet säädöksissä aiheuttavat alueen kalastusmatkailulle ja –matkailijoille, alueen taloudelle ja toimeentulolle, sekä lohikantojen elvyttämislle ongelmia:

- 1) Myytävien kalastuslupien kokonaismäärän rajoittaminen 22 000 kalastusvuorokauteen aiemmin myydyin noin 33 000 kalastusvuorokauden sijaan. Myyntiin tulevien lupien määrä on jaettu tasan Suomen ja Norjan kesken siten, että molemmat maat saavat myytäväkseen 5500 kalastusvuorokautta rantakalastukseen ja 5500 kalastusvuorokautta venekalastukseen. Lupamääristä kolmannes on Suomessa varattu muualla kuin Tenon vesistön jokilaaksoissa asuville kalastusoikeuden haltijoille. **Yleiseen myyntiin ulkopaikkakuntalaisille jäävä pieni lupamäärä muodostunee säännön voimaan tultua monille kalastusmatkailijoille esteeksi toteuttaa useamman päivän kalastusmatka Tenojoelle.** Kalastuslupia on uuden kalastussäännön määrien perusteella saatavissa nykytiedon valossa erityisesti Suomessa kysyntää huomattavasti vähemmän.
- 2) Ulkopaikkakuntalaisille määritetyt sallitut kalastusajat. Ulkopaikkakuntalaisten rantakalastusaikaa on vähennetty seitsemällä tunnilla ja rajattu kello 23.00-16.00 väliseen aikaan. Nykyiseen omavalintaiseen kellonaikaan verrattuna kalastus ohjataan yöaikaan, joka on erityisesti perheille ja nuorille huono ratkaisu. Venekalastuksessa paikallisen soutajan käyttöpakko on laajennettu seitsemästä tunnista kahteentoista tuntiin ja ajallisesti muutettu koskemaan kello 19.00-7.00 välistä aikaa. Nykyinen paikallisen soutajan pakollinen käyttöaika kello 14.00-21.00 on parempi ratkaisu. **Ulkopaikkakuntalaisten vapakalastajien omatoimisen päiväkohtaisen kalastusajan rajoittaminen nykyisestä ei ole perusteltua, koska heille myytävien kalastusvuorokausien kokonaismäärä vähenee uudessa kalastussäännössä huomattavasti yli 30 %, joka on tavoitteena lohen kalastuskuolleisuuden pienentämisessä.** Lisäksi

ulkopaikkakuntalaisten vapakalastajien kalastuskauden kesto on lyhennetty uudessa säännössä 19 vuorokautta (23 %) nykyisestä.

3) Muilla lohijoilla yleinen ja yleisesti hyväksytty käytäntö vuorokautisesta lohen saaliskiintiöstä on jätetty kalastuksen säätelykeinona kalastussopimuksessa käyttämättä. Saaliskiintiöllä olisi suora vaikutus lohikantojen vahvistumiseen. SVK:n näkemyksen mukaan Tenojoelle sopisi kahden alle kolmekiloisen lohen ja yhden yli kolmekiloisen lohen vuorokausikiintiö kalastajaa kohden, jolloin lohenkalastus tulisi lopettaa heti yli kolmekiloisen lohen saatuaan. Lohikiintiön täytyttyä voisi edelleen kalastaa harjuksia, joka mahdollistaisi kalastuksen jatkamisen. **Saaliskiintiöllä tulisi korvata säädöksiin kirjatut epäkäytännölliset ulkopaikkakuntalaisten vapakalastajien päivittäiset kellonaikoihin perustuvat kalastusrajoitukset. Saaliskiintiöllä tulisi rajoittaa kaikkien kalastajaryhmien lohisaalista.**

4) Kalastuslupien tulevista myyntijärjestelyistä ja hinnoista ei ole saatavissa riittävästi tietoja. **Myyntijärjestelmän tulee olla helppokäyttöinen ja mahdollistaa ulkopaikkakuntalaisille kalastajille useamman perättäisen kalastusvuorokauden saanti. Kalastuslupien hinnat tulee pitää kohtuullisina.**

5) Tenojokilaakson matkailuyrityksille ei ole varattu erityistä lupakiintiötä, joka mahdollistaisi ulkopaikkakuntalaisten kalastusmatkailijoiden sujuvan palvelun, sekä majoitus- ja venevarausten vahvistamisen. **Kalastusmatkailun palveluyritysten elinvoimaisuus tulee säilyttää.**

6) Tenojoen lohikantojen nousumäärien seurantatutkimus ei hyödynnä kehittyneimpiä tutkimusmenetelmiä. **Kalantutkimuksessa tulee ottaa käyttöön uusinta teknologiaa edustavat kaikuluotaimet, joilla nousevien lohien lukumäärät saadaan laskettua tarkasti.** Nousulohien todellisen määrän mukainen kalastuksen säätely perustuisi faktoihin arvioiden sijaan ja mahdollistaisi nopean reagoinnin lohikantojen muutoksiin.

Tenojoen lohikannan heikentynyt tila vaatii kiistatta nopeita ja laajoja suojelutoimenpiteitä. SVK kannattaa Tenojoen kalastussopimuksen allekirjoittamista ja edellyttää lausunnossa mainittujen epäkohtien korjaamista mahdollisimman nopealla aikataululla.

Valtioiden välinen sopimus, jonka säädökset ylittävät kansallisen lainsäädännön sopimuksessa kirjatuin osin, vaatii laillisuuden tarkastuksen ja eduskunnan suostumuksen.

Kokonaisuuden kannalta on tärkeää samaan aikaan rajoittaa Tenojoen lohikantaan kohdistuvaa kalastusta myös Norjan rannikolla ja Tenovuonossa.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Stina Koivisto
hallituksen puheenjohtaja